

Deze visie is gepresenteerd door prof. dr. ir. Jan Rotmans op 30 maart 2009 op de SHARE vastgoedconferentie te Vijfhuizen. Deze brochure is opgesteld door LAP Landscape & Urban Design.

Visie Haarlemmermeer
Duurzaam in 2030:

- Jan Rotmans, hoogleraar Duurzaamheid Erasmus Universiteit - voorzitter Stichting Urgenda
- Vincent Kneefel - DRIFT - Erasmus Universiteit
- Joost Valk Architectuur - founding partner Vital PlaceS
- Sander Lap - LAP Landscape & Urban Design
- Henk Swaagstra en Pieter Paul de Kluiver - ES Consulting / Vital PlaceS
- Paul Bos, Boer Bos - initiatiefnemer Bouwland

Opdrachtgever: Bouwland
Regio Schiphol (netwerk voor duurzaamheid & innovatie)

Sponsors: Rabobank Regio Schiphol,
Ymere én Bouwland.

Voor meer informatie:
Paul Bos 0297 582222 of
www.bouwlandregioschiphol.nl

Ymere

Haarlemmermeer 2030

Pionieren in een Pure Polder

April 2009

Haarlemmermeer: duurzaam pionieren in de polder

Hoe ziet de transitie eruit naar een duurzame Haarlemmermeer in 2030?

Kan er de komende decennia een nieuwe identiteit ontstaan? Waarin wij elkaar ontmoeten en verbinden? Waarin wij de pioniers omarmen, het water omarmen en het unieke polderlandschap omarmen?

Tientallen experts uit verschillende disciplines hebben het afgelopen jaar gewerkt aan een integrale duurzaamheidsanalyse van de Haarlemmermeer. Met als resultaat drie uitgewerkte thema's: op zoek naar de ziel van de Haarlemmermeer, hoe duurzaam is de Haarlemmermeer anno 2009, én hoe ziet een duurzame Haarlemmermeer eruit in 2030?

Met als belangrijkste ontdekking: de grootste opgave van de Haarlemmermeer is om 1000 pioniers naar het gebied te halen! Vooruit naar vroeger. Gezocht: pioniers voor een pure polder. Vergelijkbaar met 150 jaar geleden . . .

Doet u mee ?

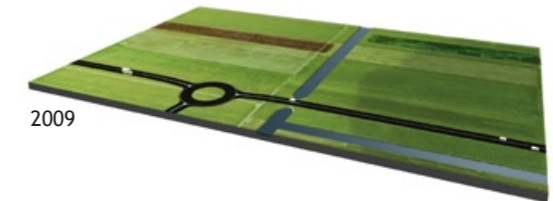
Paul Bos
(initiatiefnemer 'Bouwland', werkplaats voor duurzaamheid & innovatie regio Schiphol, in samenwerking met Urgenda)

urgenda

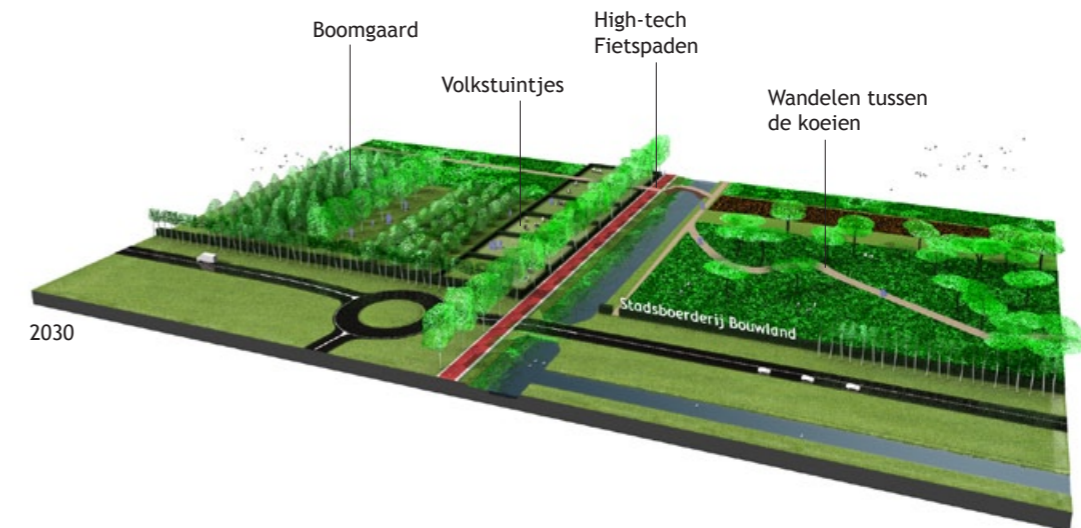
In 2030. In een duurzame Haarlemmermeer.

Recreation Food Valley

Voor de groenbeleving van de stadsbewoners hoeven de boeren niet weggeduwd te worden, sterker nog, de boeren kunnen een essentiële link vormen tussen leven, werken en recreëren. Deze moderne boeren staan open voor het publiek en bieden diverse mogelijkheden aan voor interactie tussen boeren en burgers. Tijdens het oogstseizoen is er bijvoorbeeld een mogelijkheid voor kinderen om fruit te komen plukken bij de boer, ook kan men denken aan energieboeren en een bos met loslopend vee. Onder begeleiding van een boer een volkstuinje onderhouden en oogsten levert een hoop plezier voor veel gezinnen in de Haarlemmermeer.

2009

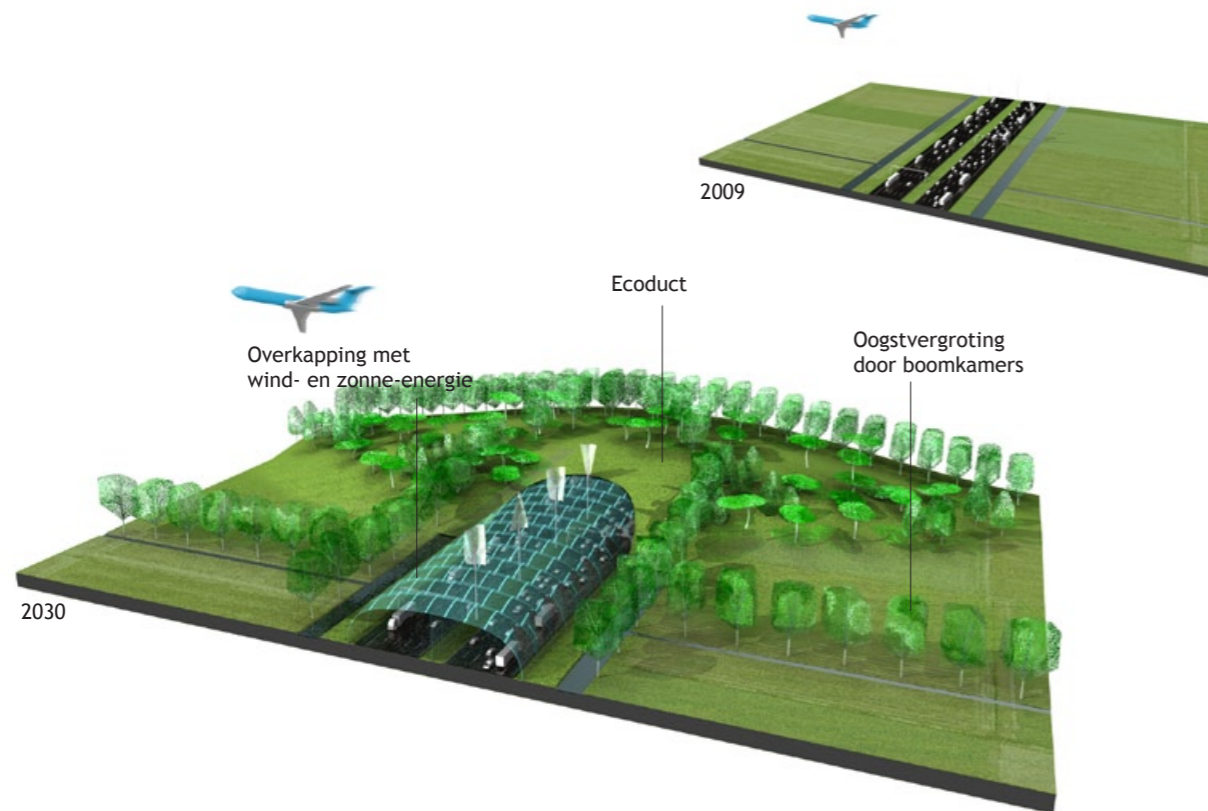

2030

In 2030. In een duurzame Haarlemmermeer.

De Snelweg Overbrugd

Als we ons werkelijk tot doel stellen een energieleverende polder te maken dan kunnen we niet volstaan alleen duurzame technieken toe te passen op vastgoed. We zullen ook op de openbare ruimte moeten inzetten. Het overkappen van de snelweg is de beste manier om het fijnstof op te vangen en te filteren. De overkapping kan voorzien worden van zonne-energie panelen en kleine windmolens. Het grootste deel van de fijnstof en lawaai veroorzaakt door snelweg zal verdwijnen uit de polder. Een ecodeuct verbindt het landschap over de snelweg.

Inhoud

De Ziel van de Haarlemmermeer	p 4
Hoe is de duurzaamheid van de Haarlemmermeer anno 2009?	p 6
Een duurzame Haarlemmermeer in 2030	p 4
Ringvaart Herontgonnen	p 10
ACT Gezond Verbonden	p 12
Energiewinnende Woningbouw	p 13
De Snelweg Overbrugd	p 14
Recreation Food Valley	p 15

De ziel van de Haarlemmermeer

De Haarlemmermeer toen. Een visrijk meer met een belangrijke transportfunctie voor de omliggende steden Amsterdam, Haarlem en Leiden. Dan de drooglegging, gereed in 1852. Hier ging maar liefst 200 jaar plannenmakerij aan vooraf. Vanaf het begin was er een strijd om het bestaan op leven en dood. En een strijd tussen vissers, boeren, turfstokers, bierbrouwers, waterbeheerders. Pas na 100 jaar ontstaat er een redelijk welvarend en kinderrijk gebied, maar met de kenmerken van een onthecht gebied, en de pioniers werden beheerders.

De ontwikkeling van de Haarlemmermeer verloopt in zes fasen van ieder 25 jaar.

- kolonisatie van moerasgebied door eerste generatie pioniers
- internationale landbouwcrisis waardoor veel pioniers vertrokken
- economische hoogconjunctuur, komst tweede generatie pioniers
- verstedelijking, snelle bevolkingsaanwas en vestiging Schiphol
- verdere verstedelijking en snelle groei van industrie en handel
- enorme groei Schiphol, groei bevolking en van dienstensector

De Haarlemmermeer ontwikkelt zich in 150 jaar razendsnel, sneller dan het gebied aankon.

- van landbouwgebied tot industriegebied
- van handelsgebied naar dienstengebied
- van poldergebied tot verstedelijkt gebied
- landbouw gedecimeerd tot 1% van beroepsbevolking
- bevolking explosief gegroeid tot 140.000 mensen
- veel groeipijnen, vier serieuze crises (1850, 1880, 1930, 2009)

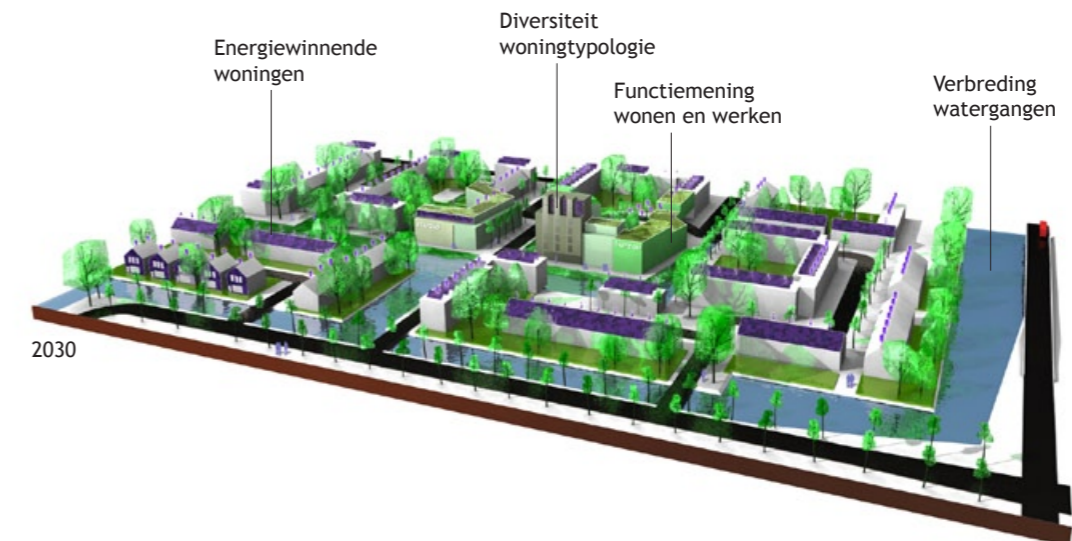
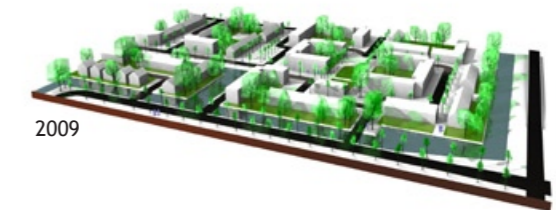
De Haarlemmermeer is een product van verschillende krachten: planologen, techneuten en milieulobbyisten.

Uiteindelijk levert dit een onbevredigend compromis op tussen divergerende krachten.

In 2030. In een duurzame Haarlemmermeer.

Energiewinnende Woningbouw

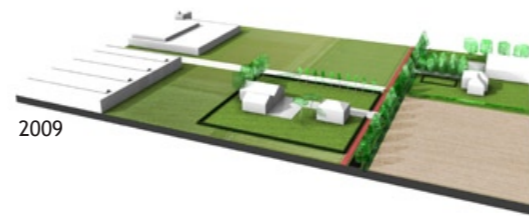
Vaak wordt vergeten dat de nieuwbouw plannen maar 1% bedragen van de totale woningvoorraad. Investerings in de overige 99% levert een veel grotere bijdrage aan de duurzaamheid. Door woningen te voorzien van wind- en zonne-energie opwekkende apparaten wordt een grote winst geboekt voor het milieu. Het vergroten van het oppervlakte water maakt het watersysteem van de polder robuuster en door in de woonbuurten een grotere diversiteit van woningtypes te bouwen, worden de woonbuurten sociaal sterker en weerbaarder tegen verval.

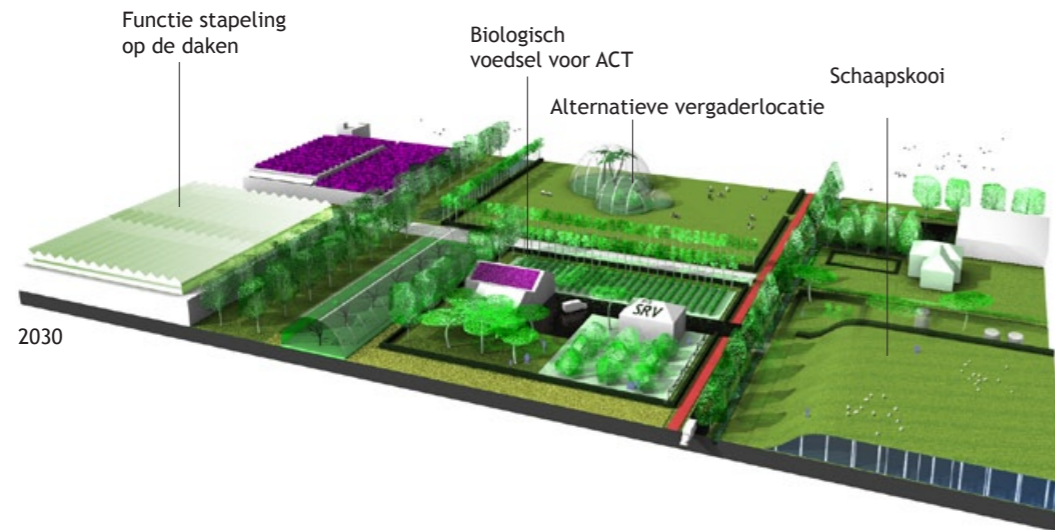
In 2030. In een duurzame Haarlemmermeer.

ACT Gezond Verbonden

Het boerenlint dat omsloten is door het nieuwe industrieterrein ACT verdient het om geïntegreerd te worden in de nieuwbouwplannen. Deze agrariërs kunnen bijdragen aan een gezond werkmilieu doordat ze o.a. alternatieve vergaderlocaties kunnen aanbieden en de bedrijven voorzien van de seizoensgebonden biologische voeding benodigd om gezond te werken en daarmee ook plaatsgebonden beheer van de groene ruimte. Door gebruik te maken van het dakoppervlak van de bedrijven is er veel extra ruimte voor energieopwekking, waterberging en voedselproductie. De lamskoteletjes lopen op het dak van de kantine.

2009

2030

Hier gebeurt alles naast elkaar en is alles gescheiden: wonen, werken, recreëren, leven. Het is een open, internationaal georiënteerd gebied: er vliegt van alles in, uit en over. Met 85.000 mensen die dagelijks het gebied in en uit pendelen. En met miljoenen producten en diensten. Alles bij elkaar zorgt het voor dynamiek maar verhindert ook stilstand en reflectie.

De identiteit is gevormd door de pioniers die hard werkten en wilden leven met water.

1e golf: eerste generatie landarbeiders/boeren rond 1850

2e golf: tweede generatie landarbeiders/boeren rond 1900

3e golf: stedelijke forensen

De laatste 60-70 jaar hebben zich geen pioniers meer in het gebied gevestigd. De pioniers werden beheerders en werden niet meer uitgedaagd en hun werk werd verstoord door bemoeienis van buitenaf.

Westflank

Greenport

ACT

Schiphol

Hoe is de duurzaamheid van de Haarlemmermeer anno 2009?

Hier ligt het percentage duurzame energie lager en is de ecologische voetafdruk hoger dan het landelijk gemiddelde. Interessant: het gebied leent zich bij uitstek voor windenergie, en de zonnekracht is groter dan elders in Nederland. Met een omvangrijke energiebron als Greenport Aalsmeer in de buurt biedt dat kansen, wordt nu nog nauwelijks benut!

Hier heb je het grootste aantal arbeidsplaatsen ten opzichte van de beroepsbevolking, met de helft van de werkgelegenheid op Schiphol. Daarmee is het de vierde economische regio van Nederland.

1%	agrarisch
68%	diensten
7%	industrie
6%	bouwnijverheid
12%	groothandel
6%	detailhandel

Hier zitten wij -4 tot -6 meter onder N.A.P. Daardoor is de waterkwaliteit slecht (zoute kwel). Opvallend is het polderlandschap met strak ingerichte sloten en kanalen, met water dat is belast met meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen. Met een gebrek aan groen en aan recreatieruimte. De Haarlemmermeer is in de top 35 van grote gemeenten de minst groene. Met een matige tot slechte ecologische kwaliteit. Hier verbinden de wegen niet maar scheiden. Met een sociaal-ruimtelijke oriëntatie op meerdere schaalniveaus:

naar school in wijk ; werken op Schiphol ;
winkelen in Haarlem ; uitgaan in Amsterdam

Hier is een grote mobiliteit en een grote mobiliteitsbehoefte. Met hoog autobezit (50%) t.o.v. 40% landelijk. Het openbaar vervoer is sterk verbeterd maar nog lang niet optimaal.

In 2030. In een duurzame Haarlemmermeer. Is er een balans tussen pioniers en beheerders. Is er harmonie tussen water en polder. Is er zowel verbonden als open, wonen, werken, recreëren, leven in cohesie, gaan dynamiek en rust hand in hand

In 2030. In een duurzame Haarlemmermeer. Is de polderstructuur weer zichtbaar en herkenbaar. Is de pioniersgeest terug door 1000 pioniers die wonen, werken, leven, recreëren rondom water, zorgen voor zowel lokale producten als internationale producten. Met een Recreation Food Valley als verbindingzone.

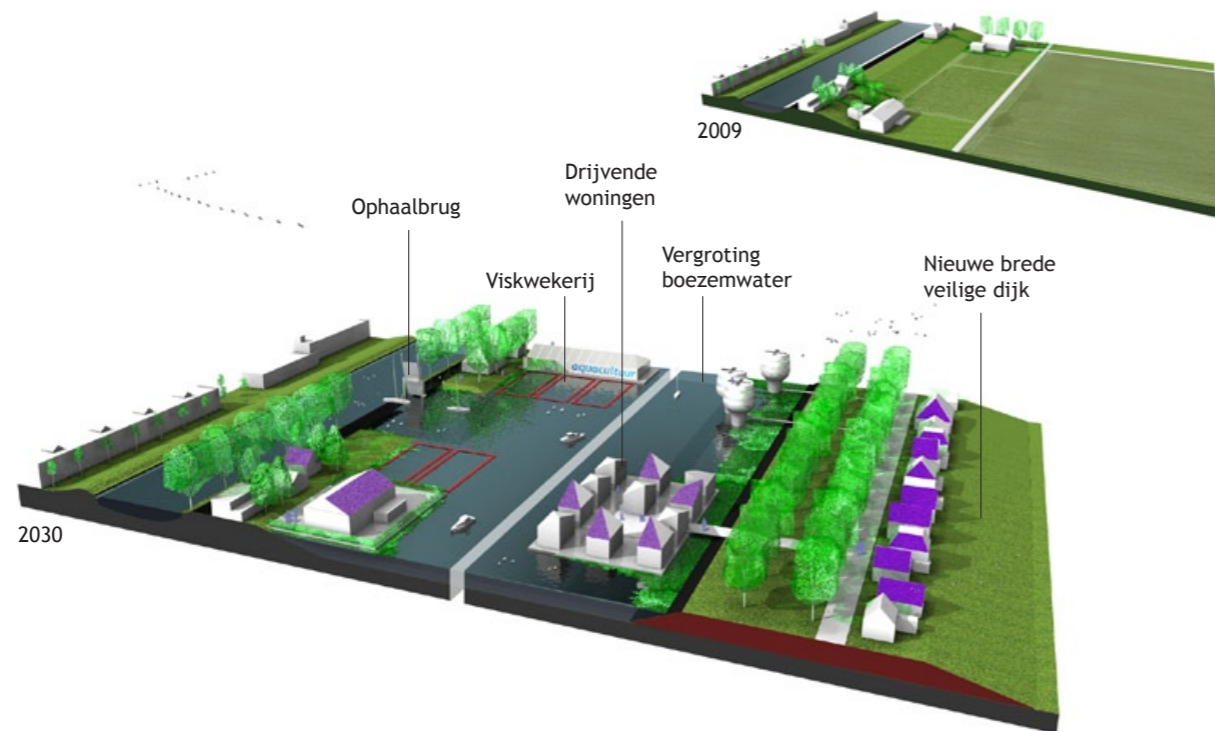
Artist Impression:
Westflank met drijvende zelfvoorzienende woon- werkwijk.

In 2030. In een duurzame Haarlemmermeer.

Ringvaart Herontgonnen

De ringvaart herbergt te weinig water om in de toekomst aan de watervraag te voldoen tijdens extreem droge zomers. Door een nieuwe brede veilige dijk te bouwen is er veel ruimte voor extra boezemwater en ontstaat er een nieuwe pionierszone in de polder. Hier is ruimte voor drijvende woonwijken, drijvende kassen, aquacultuur en energieopwekking door gebruik te maken van het waterpeil verschil met de polder. Nieuwe woningen op de brede dijk zijn zelfvoorzienend van energie en dragen bij aan de grote woonopgave, gepland in de polder.

Samenvattend: hoe ziet de integrale duurzaamheidsanalyse eruit?

De Haarlemmermeer is een economisch bloeiende regio die in onbalans is geraakt. Met een ernstige aantasting van het unieke polderlandschap, met gebrek aan worteling ('footloose' karakter van gebied), onbalans tussen wonen, werken en recreëren, met een omvangrijk waterprobleem, een aangetaste pioniersvitaliteit en daardoor gebrek aan veranderkracht.

De Haarlemmermeer wacht nog vier grote opgaven:
ACT - Park van de 21ste Eeuw - Westflank - Waterberging

En er lopen op dit moment 120 projecten in dit gebied. Uitbesteed aan projectbureaus, adviesbureaus en ontwikkelaars. De samenhang ontbreekt, de visie ontbreekt, de grote opgaven trekken de functiescheiding door.

WANTED

Een duurzame Haarlemmermeer in 2030

Hoe ziet de transitie naar een duurzame Haarlemmermeer eruit?
Kan er een nieuwe identiteit ontstaan? Met een balans tussen:

dynamiek	en	rust
wonen	en	werken
pionieren	en	beheren
stedelijk	en	platteland
openheid	en	verbondenheid

Kan er een nieuw gebied ontstaan waarin wij elkaar omarmen in plaats van elkaar wegduwen? Waarin wij de pioniers omarmen, het water omarmen en het unieke polderlandschap omarmen.

**De grootste opgave van de Haarlemmermeer:
haal 1000 pioniers naar het gebied!**

Kan de Haarlemmermeer pioniersgebied worden voor duurzame ontwikkeling? Met 100 biologische boeren, 200 pioniers voor duurzame energie, 150 pioniers voor duurzaam waterbeheer, 150 pioniers voor duurzame gebiedsontwikkeling, 200 pioniers voor duurzame mobiliteit en vervoer, én 200 pioniers voor duurzaam bouwen/wonen.

Stelt u zich eens voor? In 2030. Energieleverende pionierswijken, biologische sterrenrestaurants, mobiliteitsbedrijven, algenkwekerijen, dakontwikkelaars, eigen energiebedrijf, duurzame tapperijen, een duurzaamheidsinstituut, elektrische voertuigen fabrikant, etc etc.

energie - mobiliteit - voeding - levenskwaliteit

Geef je op bij:

8 WWW.BOUWLANDREGIOSCHIPHOL.NL

Om dit te bereiken is een integrale duurzaamheids strategie nodig:

cultuurhistorisch	pioniersgebied in ere herstellen economische injectie
economie	niche-markten bouwen op water, aquacultuur, stedelijk boeren ecologie, waterbalans herstellen door grootschalige waterberging, watereconomie
mobiliteit	multi-modale bereikbaarheid elektrisch vervoer
energie	energie neutraal gebied wind, zon, kassen

In het bijzonder: Schiphol. Hoe zit dat met de haat/liefde verhouding tussen Haarlemmermeer en Schiphol? Aan de ene kant economische motor, toeristische attractie, dynamo van het gebied. Aan de andere kant een primaire verstoorder en vervuiler, heeft uniciteit van uniek polderlandschap ernstig aangetast.

**De centrale vraag is dan: kan het gebied met Schiphol
duurzaam worden ontwikkeld?**

